Az északi pusztarészek (Darassa, Bagota, Szandalik, Kisszeg) nemcsak ideális táplálkozóhelyek (a legnagyobb ürgekolóniák itt élnek), hanem a ligetes, facsoportokkal, s kisebb erdőfoltokkal tarkított mozaiktájai fészkelésre is alkalmasak lehetnek. Ebből a feltételezésből kiindulva az elmúlt 3 év alatt Darassára 10 db, Bagotára 1 db, Kisszegbe 1 db műfészek lett kihelyezve. Gólyakosár, fűzvesszőből font műfészek és ahol az ágvilla engedte, oda természetes úton lett fészekanyag felrakva. A viszonylag nagy számban felhelyezett műfészkeket az indokolja, hogy a területeken kerecsensólyom (Falco cherrug) rendszeresen mozog és fészkel (több pár is), valamint az idén jelent meg először itt mint fészkelő a pusztai ölyv (Buteo ferox) is, így reméljük, hogy a nagy számok törvénye alapján a revirfoglalások kevesebb harcot eredményeznek majd közöttük.

1992. április derekán az északi puszták területkezelője (Galgóczy Tamás) jelezte, hogy két parlagi sast látott együtt mozogni. Április 18-án sikerült megfigyelnünk egy immaturus (?) párt, a tojó 4-5 év körüli már egyészen sötét, de még határozott fehér vállfoltjai nem láthatók, a hím világosabb, talán fiatalabb, 2-3 éves. Együtt termikeltek, majd az egyik műfészkes erdőfolthoz behúztak - a fészek az erdőszélen van, jól megfigyelhető helyen. A tojó közvetlenül a fészek szélénél ült, a hím valamivel feljebb egy ágon. Április végéig figyeltük a revirt tartó párt, amely rendszeresen bejárt a fészekhez és azt őrizte. Május elején egy alkalommal, mikor a madarak nem tartózkodtak a fészkes fa környékén, közelebbről akartuk azt ellenőrízni, s nagy meglepetésünkre a műfészkes fától kb. 25-30 lépésre, a fűben egy félig szétvert parlagi sas tojást találtunk. (A közelben 600-700 m-re egy vetési varjú /Corvus frugilegus/ kolónia van.) Feltételezésünk



szerint a még tapasztalatlan tojó a fűbe tojt és ezt később a vetési varjú megtalálta. Ekkor még láthatók voltak a héj belső falán a beszáradt sárgája és fehérje részek, ami azt bizonyítja, hogy egy-két napja történhetett az eset. Ez a revirfoglalás mindenképpen reménnyel kecsegtet, hogy megtelepülése itt is várható.

A másik két tájegység kisebb kiterjedésű, de hasonló mozaik elrendezésben, zárvány ürgés legelőkkel. Az eddigi bejárásaink meggyőztek bennünket arról, hogy ezek az élőhelyek is alkalmasak még a fészkelésre is. Mindenképpen alaposabb kutatásoknak kell alávetni ezeket az alföldi térségeket.

Az etetésekkel kapcsolatban kevés értékelhető adatunk van. 1992 februárjában az Ohati-erdőnél kialakított réti sas (Haliacetus albicella) etetőhelyére egy kb. 2-3 éves példány járt a réti sasok társaságában, birka- és borjúdögökre. (A réti sasoknak kihelyezett műfészekhez is többször beszállt és az ott-tartózkodó párt támadta - Tarr János megfigyelése.) Az idén már szeptember 20. után egy birkadögöt kihelyeztünk az északi puszta egyik legfrekventáltabb pontjára, hogy talán "felveszik" és így helyhez köthetők lesznek, ha az idő annyira lehül, hogy az ürgék végleg kotorékaikban maradnak napközben is. Ugyanis ezeken a területeken majdnem kizárólag ürgével, esetlegesen a legelők közé beékelődött lucernatáblákon hörcsöggel táplálkoznak.

Az elmúlt években három parlagi sas megkerülés volt, az első 1985. márciusa (HNP). A Vajdalaposi-erdő mellett húzódó 20 kV-os távvezeték egyik oszlopa alatt talált a terület fővadásza egy kb. 3-4 éves immaturus példányt, elpusztulva. A Hortobágyon ezt az egyetlen nyomvonalat találtuk, ahol az oszlopok keresztágára nagytestű

ragadozómadarak is be tudtak ülni, ugyanis a háromfázisú vezeték egy sikban helyezkedik el, s ezért igen veszélyes.

A második megkerülés 1990. május, Biharnagybajom határában. 2-3 éves (szlovák gyűrűs, Josef Mihok felirattal). Lucernakaszálás közben traktorosok fogták meg a repülni alig tudó, legyengült madarat, biharnagybajomi fővadász vette gondozásba, elmondása szerint a madár több napon keresztül nem evett. Mérgezésre gyanakodott (Redentin 75 ?). Három héten keresztül lelkiismeretesen gondozta egy üres hodályban, ahol tökéletesen rendbejött, viszanyerte röpképességét. A HNP-ben (Angyalházán) engedtük szabadon. A papírdobozból kiengedve a madár rövid idő alatt nagy magasságba felkörözött, mígnem szem elől vesztettük.

A harmadik példány szintén szlovák gyűrűs, Szolnok mellett magasfeszültségű vezetékeken repült 1991. februárban (2 éves tojó). Lőrincz Istvántól, a KTK vezetőjétől Dr. Lakatos Istvánhoz került, aki többször megoperálta, de sajnos nem jött rendbe. A bal szárnya felkarjának egy csontszakasza elhalt az áramütés következtében. Jelenleg a HNP Górési madártelepén gondozzuk.

Tervezzük még a déli pusztarészekre is legalább 3-4 műfészek kihelyezését és az alföldi területek alaposabb bejárását az esetleges újabb előfordulások pontosítása érdekében.



TÓTH IMRE

## Kék vércse (Falco vespertinus) állományfelmérés és -védelem Békés-megyében

A helyi csoportunk ragadozómadár-védelmi munkacsoportja 1990. óta végez kék vércsékkel kapcsolatos állományfelméréseket és különböző kutatásokat. Elsődleges feladatunk volt megállapítani a fészkelő állomány nagyságát, felkutatni lehetőleg az összes telepet, majd nyomon követni ezek változását, az esetleges veszélyeztető tényezők feltárása, a felmerült problémák lehetőség szerinti megoldása.

A kék vércse állományának megállapításához elengedhetetlen volt a vetési varjú telepek számbavétele.

### Vetési varjú populáció alakulása

| Év | Ismert varjútelepek száma. (Zárójelben a a 100 pár fölötti-ek száma | A fészkelő párok száma | Ebből Méhkeréken fészkelő párok száma |
|---|---|---|---|
| 1990. | 14 /6/ | 1705 | 580 |
| 1991. | 20 /5/ | 1930 | 705 |
| 1992. | 16 /6/ | 2082 | 1226 |
| 1993. | 17 /6/ | 2200 | 1055 |

### Kék vércse populáció alakulása

| Év | Kék vércse telepek száma (min. 5 páros). Zárójelben a 30 pár fölöttiek száma | A telepeken fészkelő párok száma | Ebből Méhkeréken fészkelő párok száma | A megyei állomány összesen |
|---|---|---|---|---|
| 1990. | 13 /3/ | 257 | 128 | 550 |
| 1991. | 13 /2/ | 281 | 198 | 550 |
| 1992. | 10 /2/ | 202 | 151 | 410 |
| 1993. | 13 /2/ | 199 | 142 | 370 |